

Νικόλαος Παύλου
Δρ Θεολογίας – Ιστορικός ΜΑ

Σενάριο εκπόνησης Συνθετικής Δημιουργικής Εργασίας στα Θρησκευτικά

1^η Διδακτική Ώρα (ΔΩ) – Διαδικασία

Όνοματεπώνυμο μαθητή/μαθήτριας:.....

Τάξη/Τμήμα: ..... Ημερομηνίες: 1^η ΔΩ....., 2^η ΔΩ....., 3^η ΔΩ.....

Μάθημα: Θρησκευτικά Γ΄ Γυμνασίου

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΣΥΝΘΕΤΙΚΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (Σ.Δ.Ε.)

1. Κεφάλαιο/ Ενότητα: ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 5. Ελπίδα και αγώνας για τη μεταμόρφωση της ζωής του κόσμου III. Δράση και αγώνας για τη μεταμόρφωση της ζωής και του κόσμου, ii. Η ανατροπή των κριτηρίων της ζωής: Οι Μακαρισμοί (Μτ 5, 3-12)

Πηγές: Σχολικό εγχειρίδιο 1. Στριλιγκάς Γ.- Παπαδόπουλος Γ. -Αρσενάκης Αρ. - Χατζηαποστόλου Μ. (2017). Έντυπο προσωρινό υλικό στα Θρησκευτικά Γ΄ Γυμνασίου. Η Θρησκεία στη ζωή, στην ιστορία και στον πολιτισμό. Από το τοπικό στο οικουμενικό. Αθήνα: ΙΤΥΕ Διόφαντος

Συμπληρωματική πηγή: Κείμενο από: «Η Βασιλεία του Θεού: Όραμα αλλιώτικης ζωής ή ουτοπία;» στο Δρίτσας Δ.- Μόσχος Δ. – Παπαλεξανδρόπουλος Σ. (2009¹³). Θρησκευτικά Β΄ Λυκείου. Χριστιανισμός και Θρησκευόμενα. Αθήνα: ΟΕΔΒ

ΟΡΓΑΝΩΣΗ / ΠΟΡΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΥΝΘΕΤΙΚΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

A. Εργαστείτε σε 5 ομάδες (5 μαθητών/-τριών) για την εκπόνηση της Συνθετικής Δημιουργικής Εργασίας (Σ.Δ.Ε.), με τον εξής τρόπο:

- Μελετήστε τα κείμενα της ενότητας του εγχειριδίου σας, δίνοντας έμφαση στο βασικό κείμενο των Μακαρισμών από το κατά Ματθαίον Ευαγγέλιο.
- Συζητήστε με την ομάδα σας και στη συνέχεια σε ολομέλεια με τον καθηγητή σας, ανακεφαλαιώνοντας όσα διδαχθήκατε.
- Μελετήστε τη συμπληρωματική πηγή. Ζητείστε τη βοήθεια του καθηγητή σας, για απορίες που έχετε.
- Μελετήστε τα κείμενα που σας έχουν δοθεί (**δομή της Γραπτής Αναφοράς και της Αναρτώμενης Παρουσίασης (poster) και κριτήρια αξιολόγησης της Σ.Δ.Ε**) Ζητείστε από τον καθηγητή σας να εξηγήσει τις απορίες σας.

Η 1η ΔΩ ολοκληρώθηκε

Μην παραλείψετε να φέρετε μαζί σας στην επόμενη συνάντηση (2η ΔΩ της Σ.Δ.Ε.) που θα είναι στις: ..... (συμπληρώστε την ημερομηνία που σας ανακοινώνεται από τον /την εκπαιδευτικό σας).

Σκεφθείτε, αν κατά τη διάρκεια της 2ης ΔΩ θα συντάξετε Γραπτή Αναφορά ή Αναρτώμενη Παρουσίαση. Αν σκέπτεστε να δημιουργήσετε Αναρτώμενη Παρουσίαση, μπορείτε να φέρετε και να ενσωματώσετε κατάλληλο υλικό για την καλύτερη δυνατή όψη της (π.χ. φωτογραφίες ή γραφήματα που θα μπορούσατε να κόψετε ή να φωτοτυπήσετε ή ό,τι άλλο νομίζετε ότι θα έκανε καλύτερη την παρουσίασή σας).

Θα διατεθεί 3η διδακτική ώρα για ανατροφοδότηση και προαιρετική παρουσίαση εργασιών

Συμπληρωματική πηγή:

Τα πρότυπα των ανθρώπων της Βασιλείας του Θεού

Ο Χριστός περιγράφει με θαυμάσιο τρόπο αυτούς που είναι δυνατό να γίνουν άξια μέλη του καινούριου κόσμου του Θεού. Σύμφωνα, λοιπόν με τους «Μακαρισμούς» (Μαθ. 5,3-16) άξιοι είναι:

1. **«οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι»**, δηλαδή όσοι νιώθουν τον εαυτό τους φτωχό μπροστά στο Θεό, οι ταπεινοί.
  2. **«οἱ πενθοῦντες»**, όσοι δηλ. θλίβονται για το κακό που υπάρχει στη ζωή και στον κόσμο και αγωνίζονται για την εξάλειψή του.
  3. **«οἱ πραεῖς»**, αυτοί που απεχθάνονται τη βία, η οποία στην εποχή μας εκδηλώνεται έντονα, καταστροφικά και με πολλούς τρόπους.
  4. **«οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην»**, δηλαδή αυτοί που λαχταρούν και εργάζονται έντονα για την επικράτηση της δικαιοσύνης, του θελήματος του Θεού.
  5. **«οἱ ἐλεήμονες»**, όσοι δείχνουν συμπάθεια προς τους πάσχοντες και εφαρμόζουν έμπρακτα και ανυστερόβουλα την εντολή του Χριστού «ἀγαπάτε ἀλλήλους» (Ιωάν. 15, 12).
  6. **«οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ»**, αυτοί που έχουν καθαρό τον εσωτερικό τους κόσμο από ανήθικες επιθυμίες. Γνωρίσματά τους είναι η καθαρότητα της συνείδησης και τα αγνά κίνητρα.
  7. **«οἱ εἰρηνοποιοί»**, όσοι επιδιώκουν την ειρήνη, αφού έχουν εξασφαλίσει την εσωτερική ειρήνη ζώντας σύμφωνα με το θέλημα του Θεού· την ακτινοβολούν στο περιβάλλον τους και συμβάλλουν θετικά στην επικράτηση αρμονικών σχέσεων ανάμεσα σε πρόσωπα, ομάδες και λαούς.
-

2η Διδακτική Ώρα (ΔΩ) – Διαδικασία

Όνοματεπώνυμο μαθητή/μαθήτριας:.....

Τάξη/Τμήμα: ....., Ημερομηνίες: 1η ΔΩ....., 2η ΔΩ....., 3η ΔΩ.....

Μάθημα: Θρησκευτικά Γ΄ Γυμνασίου

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΣΥΝΘΕΤΙΚΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (Σ.Δ.Ε.)

1. Κεφάλαιο/ Ενότητα: ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 5. Ελπίδα και αγώνας για τη μεταμόρφωση της ζωής του κόσμου ΙΙΙ. Δράση και αγώνας για τη μεταμόρφωση της ζωής και του κόσμου, ΙΙ. Η ανατροπή των κριτηρίων της ζωής: Οι Μακαρισμοί (Μτ 5, 3-12)

Πηγές: Σχολικό εγχειρίδιο 1. Στριλιγκάς Γ.- Παπαδόπουλος Γ. -Αρσενάκης Αρ. - Χατζηαποστόλου Μ. (2017). Έντυπο προσωρινό υλικό στα Θρησκευτικά Γ΄ Γυμνασίου. Η θρησκεία στη ζωή, στην ιστορία και στον πολιτισμό. Από το τοπικό στο οικουμενικό. Αθήνα: ΙΤΥΕ Διόφαντος

Συμπληρωματική πηγή (δόθηκε την 1^η ώρα): Κείμενο από: «Η Βασιλεία του Θεού: Όραμα αλλιώτικης ζωής ή ουτοπία;» στο Δρίτσας Δ.- Μόσχος Δ. – Παπαλεξανδρόπουλος Σ. (2009¹³). Θρησκευτικά Β΄ Λυκείου. Χριστιανισμός και Θρησκευματα. Αθήνα: ΟΕΔΒ

4. Υπό διερεύνηση Ερώτημα/Θέμα: « Οι Μακαρισμοί παρουσιάζουν ανθρώπους που είναι έτοιμοι για όλα προκειμένου να ακολουθήσουν τη διδασκαλία του Ιησού Χριστού και να κάνουν πράξη το όραμα του Χριστιανισμού για μεταμόρφωση της ζωής και του κόσμου Ποιο χαρακτηριστικό τους διακρίνει περισσότερο; Αιτιολόγησε την απάντησή σου.»

Α. Εργαστείτε ατομικά, για την εκπόνηση της Σ.Δ.Ε., ακολουθώντας τις παρακάτω οδηγίες:

- **Διαβάστε** προσεκτικά το υπό διερεύνηση Ερώτημα/Θέμα της εργασίας σας.
- **Ανατρέξτε** στο υλικό σας και επισημάνετε τα σημεία που μπορείτε να χρησιμοποιήσετε.
- Για τη διευκόλυνσή σας, **σκεφτείτε** πάνω στα παρακάτω υποερωτήματα:

ΥΠΟΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

- Α) «Αλλάζω τη ζωή μου προς το καλύτερο». Αυτή η κατάσταση αφορά μόνο εμένα ή και τους συνανθρώπους μου;
- Β) Ποιο ήταν το κεντρικό στοιχείο της διδασκαλίας του Ιησού; Για να απαντήσεις σκέψου αυτά που έχει διδαχτεί και σε προηγούμενες τάξεις.
- Γ) Γιατί ο καθολικός επίσκοπος Όσκαρ Ρομέρο ήταν πρότυπο χριστιανού; (για την απάντηση χρησιμοποίησε την εικόνα του βιβλίου – σ. 111- και τη λεζάντα της)
- Δ) Το απόσπασμα από το βιβλίο του Γαλανάκη Ειρηναίου, Μητροπολίτη Κισάμου, “Στρατευόμενη Εκκλησία” (σ.111) **«Στρατευόμενη Εκκλησία: Μια Εκκλησία που μάχεται μέσα στον κόσμο και πληγώνεται μέσα στον Κόσμο και λερώνεται μέσα στον Κόσμο κι όμως φωτίζει τον Κόσμο και τον αγιάζει και τον παρηγορεί και μένει στον αιώνα ελπίδα και σωτηρία του Κόσμου»** τι προτροπή δίνει σε όποιον θέλει να ακολουθήσει τη διδασκαλία του Χριστού;
- Ε) Ο Ιησούς έκανε διακρίσεις στους ανθρώπους που τον ακολουθούσαν; Αν θέλουν οι χριστιανοί να ακολουθήσουν το παράδειγμά του τι πρέπει να κάνουν;

Β. Συντάξτε μια μικρής έκτασης **Γραπτή Αναφορά** σύμφωνα με το «Σχέδιο Γραπτής Αναφοράς» (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι/01) που σας έχει δοθεί.

Καλή επιτυχία!

Νικόλαος Παύλου
Δρ Θεολογίας – Ιστορικός ΜΑ

Σενάριο εκπόνησης Συνθετικής Δημιουργικής Εργασίας στην Ιστορία

1^η Διδακτική Ώρα (ΔΩ) – Διαδικασία

Όνοματεπώνυμο μαθητή/μαθήτριας:.....

Τάξη/Τμήμα: ..... Ημερομηνίες: 1^η ΔΩ....., 2^η ΔΩ....., 3^η ΔΩ.....

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΣΥΝΘΕΤΙΚΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (Σ.Δ.Ε.)

Μάθημα: Ιστορία Β΄ Γυμνασίου. ΘΕ ΙΙ. ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ: 1.Οι εξελίξεις στην οικονομία και την κοινωνία

Πηγή: Σχολικό εγχειρίδιο Δημητρούκας Ιωάννης – Ιωάννου Θουκυδίδης (2017). Μεσαιωνική και Νεότερη Ιστορία Β΄ Γυμνασίου. Αθήνα: ΙΤΥΕ Διόφαντος
Συμπληρωματική πηγή: Επιλογή κειμένων από : Βίος Αγίου Φιλάρτου του Ελεήμονα» ed. M. Fourmy-Leroy, Byzantion 9 (1934), 113-167.

A. Εργαστείτε σε 5 ομάδες (5 μαθητών/-τριών) για την εκπόνηση της Συνθετικής Δημιουργικής Εργασίας (Σ.Δ.Ε.), με τον εξής τρόπο:

- Μελετήστε την ενότητα από το σχολικό εγχειρίδιο δίνοντας έμφαση στο **α μέρος Οικονομία και κοινωνία της υπαίθρου**
- Μελετήστε τα **κείμενα της συμπληρωματικής πηγής**. Υπογραμμίστε σε αυτά ό,τι σας προκαλεί εντύπωση και νομίζετε πως θα σας βοηθήσει.
- Συζητήστε με την ομάδα σας και κατόπιν σε ολομέλεια με τον καθηγητή σας και τους συμμαθητές σας τις σκέψεις και τις απορίες που τυχόν έχετε.
- Μελετήστε τα κείμενα που σας έχουν δοθεί (**δομή της Γραπτής Αναφοράς και της Αναρτώμενης Παρουσίασης (poster) και κριτήρια αξιολόγησης της Σ.Δ.Ε.**). Ζητείστε από τον καθηγητή σας να εξηγήσει τις απορίες σας.

Η 1η ΔΩ ολοκληρώθηκε

Μην παραλείψετε να φέρετε μαζί σας στην επόμενη συνάντηση (2η ΔΩ της Σ.Δ.Ε.) που θα είναι στις: ..... (συμπληρώστε την ημερομηνία που σας ανακοινώνεται από τον /την εκπαιδευτικό σας).

Σκεφθείτε, αν κατά τη διάρκεια της 2ης ΔΩ θα συντάξετε Γραπτή Αναφορά ή Αναρτώμενη Παρουσίαση. Αν σκέπτεστε να δημιουργήσετε Αναρτώμενη Παρουσίαση, μπορείτε να φέρετε και να ενσωματώσετε κατάλληλο υλικό για την

καλύτερη δυνατή όψη της (π.χ. φωτογραφίες ή γραφήματα που θα μπορούσατε να κόψετε ή να φωτοτυπήσετε ή ό,τι άλλο νομίζετε ότι θα έκανε καλύτερη την παρουσίασή σας).

Θα διατεθεί 3η διδακτική ώρα για ανατροφοδότηση και προαιρετική παρουσίαση εργασιών

Συμπληρωματική πηγή:

ΟΜΑΔΑ Α. «ΟΙ ΕΥΓΕΝΕΙΣ»

1.«Στην χώρα των Παφλαγόνων κατοικούσε ένας άνθρωπος που ονομάζονταν Φιλάρετος, ευγενής....Ήταν πολύ πλούσιος. Είχε στην κατοχή του πολλά ζώα: εξακόσια βόδια, ζεύγη βοοειδών εκατό, οκτακόσια δυνατά άλογα, ογδόντα άλογα και μουλάρια για δουλειές, δώδεκα χιλιάδες πρόβατα, πολλά στρέμματα γης καλλιεργημένης... πολύ ωραία και πανάκριβα. Απέναντι από αυτά ανέβλυζε πηγή που τα άρδευε....Είχε στη δούλεψή του πολλούς δούλους και πολλά κτήματα» (113-115)

2.«και να οι άρχοντες του χωριού έφεραν (για φαγητό) κριάρια, αρνιά, κοτόπουλα, περιστέρια και διαλεκτό κρασί....Όλα αυτά μαγειρεύτηκαν με τον καλύτερο τρόπο. Αφού στολίστηκε το τραπέζι στο μεγάλο πολυτελές δωμάτιο (:τρίκλινο), εμφανίστηκαν οι βασιλικοί απεσταλμένοι και το βρήκαν πολύ ωραίο. Το αρχαίο τραπέζι στο κέντρο ήταν κατασκευασμένο από ελεφαντόδοντο με χρυσή επένδυση, στρογγυλόσχημο, και πολύ μεγάλο. Κάθισαν σε αυτό τριάντα έξι άνδρες που είδαν σεβριρισμένα φαγητά που ταίριαζαν σε αυτοκράτορες» (138).

3« (Κατά τη διάρκεια γάμου ο βασιλιάς έδωσε) κτήματα και πολυτελή ρούχα, χρυσάφι και ασήμι, και έργα πολύτιμα από πολύτιμους λίθους, σμαράγδια και ρουμπίνια και μαργαριτάρια και μεγάλα σπίτια» (145)

ΟΜΑΔΑ Β. «ΤΑΠΕΙΝΟΙ ΚΑΙ ΚΑΤΑΦΡΟΝΕΜΕΝΟΙ»

1.«Κάποιου φτωχού γεωργού, ενώ καλλιεργούσε το κτήμα του, ξαφνικά ψόφησε το βόδι του. Μη μπορώντας να αντέξει τη ζημιά, άρχισε να κλαίει, να οδύρεται και να λέει στο Θεό: *“Κύριες, δεν είχα τίποτα άλλο από αυτό το ζευγάρι βόδια και μου το στέρησες. Τώρα πως θα θρέψω τη γυναίκα μου και τα εννιά μικρά παιδιά μου, πως θα δώσω φόρους στον βασιλιά και θα πληρώσω τα χρέη μου; Εσύ Κύριε γνωρίζεις ότι ακόμη και το βόδι μου που ψόφησε το είχα αγοράσει με δανεικά. Τώρα δε ξέρω τι να κάνω. Θα εγκαταλείψω λοιπόν το σπίτι μου και θα ξενιτευτώ σε χώρα μακρινή, πριν το μάθουν οι δανειστές μου και πέσουν πάνω μου σαν άγρια σκυλιά”*» (118-119)

2.«(Μία φτωχή γυναίκα) κάθονταν νηστική με τα παιδιά της, και δεν είχε αλεύρι να ζυμώσει ψωμί και να τα θρέψει. Μην αντέχοντας να τα βλέπει πεινασμένα σηκώθηκε και πήγε στη γειτονιά ζητώντας δανεικό ψωμί. Βρήκε ένα, και αφού μάζεψε και άγρια λάχανα πήγε στα παιδιά της, και αφού έφαγαν κοιμήθηκαν» (133)

2η Διδακτική Ώρα (ΔΩ) – Διαδικασία

Όνοματεπώνυμο μαθητή/μαθήτριας:.....

Τάξη/Τμήμα: ....., Ημερομηνίες: 1η ΔΩ....., 2η ΔΩ....., 3η ΔΩ.....

Μάθημα: Ιστορία Β΄ Γυμνασίου

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΣΥΝΘΕΤΙΚΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (Σ.Δ.Ε.)

1. Κεφάλαιο/ Ενότητα: ΘΕ ΙΙ. ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ: 1.Οι εξελίξεις στην οικονομία και την κοινωνία

Πηγή: Σχολικό εγχειρίδιο Δημητρούκας Ιωάννης – Ιωάννου Θουκυδίδης (2017). Μεσαιωνική και Νεότερη Ιστορία Β΄ Γυμνασίου. Αθήνα: ΙΤΥΕ Διόφαντος

Συμπληρωματική πηγή: Επιλογή κειμένων από : Βίος Αγίου Φιλάρτου του Ελεήμονα» ed. M. Fourmy-Leroy, Byzantion 9 (1934), 113-167.

Υπό διερεύνηση Ερώτημα/Θέμα: «Οι Δυνατοί και οι Πένητες στη Μέση Βυζαντινή περίοδο. Σε ποιους τομείς της οικονομίας και της κοινωνίας της Αυτοκρατορίας δημιούργησε προβλήματα η βαθειά ανισότητα που υπήρχε μεταξύ τους;»

A. Εργαστείτε ατομικά, για την εκπόνηση της Σ.Δ.Ε., ακολουθώντας τις παρακάτω οδηγίες:

- **Διαβάστε** προσεκτικά το υπό διερεύνηση Ερώτημα/Θέμα της εργασίας σας.
- **Ανατρέξτε** στο υλικό σας και επισημάνετε τα σημεία που μπορείτε να χρησιμοποιήσετε.

Για τη διευκόλυνσή σας, **σκεφτείτε** πάνω στα παρακάτω υποερωτήματα

1. Πως ήταν ο τρόπος ζωής των των πλούσιων Δυνατών;
2. Πως ήταν ο τρόπος ζωής των Πενήτων;
3. Ποια χαρακτηριστικά είχε η φορολογία στη Μέση Βυζαντινή περίοδο;
4. Η ιστορία του φτωχού γεωργού που του ψόφησε το βόδι ποιες βραχυχρόνιες και μακροχρόνιες επιπτώσεις για το Βυζαντινό κράτος αναδεικνύει;
5. Μία οικογένεια σαν της γυναίκας που παρουσιάζει το κείμενο 2 της Β΄ Ομάδας είχε τη δυνατότητα να προσφέρει στο κράτος; Ποιος ήταν ο μεγάλος ζημιωμένος από αυτές τις περιπτώσεις;

Β. Συντάξτε μια μικρής έκτασης **Γραπτή Αναφορά** σύμφωνα με το «Σχέδιο Γραπτής Αναφοράς» (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι/01) που σας έχει δοθεί.

Καλή επιτυχία!